

תוספת שבת

מדברי רבותינו זצוק"ל ושיבדלחט"א במעלת תפילת מנחה בערש"ק וקדושת השבת

חיזוק להקדמת מנחה בערב שבת שיוכלו לקבל שבת לגמרי לפני השקיעה!

מנחה בציבור ישתדל שיתפללו בעוד מועד, דהיינו שאפשר שיהא לקבל את השבת לפחות זמן מועט לפני השקיעה, ואם הוא רואה שאין דבריו נשמעים, כלומר שהציבור עתיד לסיים תפילת מנחה בלחש, רק עם השקיעה או אפילו אחריה, מוטב שיתפלל ביחידות ויקבל את השבת לפני השקיעה, מאשר לבטל מצוות תוספת שבת, ועם זאת מותר לענות קדושה וכד' גם אחרי שקיבל את השבת. (ה')

ובהערה כ"ה כתב שכשיכול לסיים מנחה בלחש לפני השקיעה, יכול בעצמו לקבל שבת תיכף לאחר תפילת לחש באמירת מזמור שיר וכד'. והטעם שעדיף להתפלל ביחידות כתב בהערה כ"ו וז"ל שלפי רוב הפוסקים תוספת שבת דאוריתא, וגם משום תפילת מנחה עיין סי' רל"ג ס"ק י"ד דמוטב להתפלל בזמנה ביחידות מלהתפלל בציבור אחרי שקיעת החמה.

ובהלכה ו' כתב: לעולם יזדרז אדם לבוא לביהכנ"ס בעוד מועד כדי שיוכל לקבל את השבת לפני השקיעה... הגיע זמן סמוך לשקיעה לא ימתינו אפי' לאדם גדול כדי שלא יבטלו מצוות קבלת שבת לפני השקיעה, בנוסף לדין שלא להתפלל מנחה לאחר השקיעה. (בשם ערוך השולחן סי' רס"ג סעיף כ"ח ומשנ"ב רס"ג ס"ק ס"ד) ע"ש.

וכתב ע"ז הגה"ג רבי בנימין יהושע זילבר זצוק"ל בעל שו"ת "אז נדברו": רואים מדברי הרא"ש ומהמשנ"ב שלכתחילה יש לגמור מנחה בערב שבת 20 דק' לפני השקיעה!!!

וכן הסכימו גאב"ד אנגווער זצוק"ל והגאון רבי משה שטרנבוך שליט"א (הובאו דבריהם בהמשך) שיש לגמור מנחה בערב שבת מוקדם ולפני זמן התוספת שבת!! ואכן גם אצל מרן הגר"ש ואזנר זצוק"ל בישיבתו התפללו בערב שבת מנחה חצי שעה לפני השקיעה!!

בטעמי הדלקת נר שבת והחיוב שיהיה מואר בכל החדרים, ובזה לכו"ע יוצאים בחשמל שלנו, אמנם לכתחילה המצוה בנרות, אבל בבתי חולים וכד' שאין אפשרות הדלקה במקום אכילה ניתן גם לברך על אור החשמל (התבאר גם בעלון מס' 300)

כג: איתא נר ביתו קודם לקידוש משום שלום ביתו, ורש"י הסביר שבני ביתו מצטערין לשבת בחושך, ובאורחות חיים הוסיף שנכשל וכועס על בני ביתו.. ומשום הכי יש להדליק בכל החדרים שהולך שם בשבת לפחות נר אחד כדי שלא יכשל בעץ ואבן, אבל עיקר התקנה רק בביתו, ולא בחדר מדריגות ובמקום אפל, וכן לחדרים אם יש אור חשמל סג, ולכן יש לכוון בברכת הנרות גם על אור החשמל שבשאר החדרים, ויש הידור להדליקם מיוחד קרוב לשבת ולפוטרום בברכת הדלקת הנר (שם קח, וחוט שני ושבה"ל ח"ג כ"ד).

והביא בשבות יצחק בשם המהרי"ל שאורחים המדליקים נר בברכה בחדרם שאינו מקום אכילה, צריכים שיהיה זמן מועט

מרן המשגיח הגר"י לוונשטין זיע"א אמר בשיחת הכנה לימי הדין וז"ל: "תחילה עלינו לקבל ע"ע לקבל את השבת בזמן כראוי, ולא כפי שאנו נוהגים עתה שבעת שהנני הולך לקבלת שבת בישיבה הריני רואה ציבור גדול המתפללים תפילת מנחה. וכי ראוי הדבר לבני תורה להכנס לשבת באיחור? ובוודאי מחובתנו להקדים בכניסת השבת... " (אור יחזקאל, אלול עמוד ש"ג)

וכבר כתבו הרא"ש והחיי אדם להתפלל מנחה גדולה בער"ש, כדי שיוכלו לקבל תוספת שבת כהלכתה ובזמנה, וז"ל החיי אדם (שבת א' יא): נראה לי, דאע"ג דמצוה לכתחילה להתפלל בזמן מנחה קטנה, אבל בער"ש לא מבעיא אם נכנס למרחץ, דיש אומרים דאסור לכנוס אחר חצות עד שיתפלל, ואפי' אם אינו נכנס למרחץ, ראוי להקדים להתפלל מנחה, כדי שיהיה פנוי בעת קריאה לביהכנ"ס, שלא יצטרך לילך מביתו עד שיזרז את בני ביתו שידליקו נרות בזמנם, כי הנשים מתעצלות בכך ומתאחרים והרבה פעמים באים לידי חילול שבת, ולכן ישגיח ע"ז לזרזם.

וכן כתב הרא"ש בחיבורו אורחות חיים אות יט, וז"ל: יקדים להתפלל ער"ש תפילת המנחה כדי שיקבל עליו שבת מבעוד יום. וכבר תמה מרן השבט הלוי על המתפללים מנחה בזמן בין השמשות (ח"י סי' נ) וגם מרן הגר"נ קרליץ זצוק"ל פסק שיש לגמור מנחה לפחות 10 דק' לפני השקיעה! וחידש הגרב"י זילבר זצוק"ל בעמח"ס אז נדברו, (בספרו על הרא"ש) שלדברי המשנ"ב (רסא כב כג) לחשוש לשיטת היראים, יש לגמור מנחה 20 דק' לפני השקיעה! וכבר כתבו ביסוד ושורש העבודה ובמכתב החזו"א, שיש לכוון במיוחד בתפילה חשובה זו, וכידוע המתפללים מאוחר אינם זוכים לקיים זאת..

וכן דעת מרן הגר"ש ז"א אורבך זצוק"ל כפי שכתב תלמידו הגה"ג ר"י נויבירט זצוק"ל בספרו שמירת שבת כהלכתה פרק מ"ו: המתפלל

טעמי הדלקת נר שבת במקום הסעודה משום עונג וכבוד השבת וזה חובה ועני צריך לחזר על הפתחים בשבילה, ובשאר חדרים גם יש להדליק משום כבוד שבת ושלום בית כדי שלא יכשל בדברים, (משנ"ב רס"ג סק"ב, וז"ל: והדלקת הנר צריך בכל החדרים שהולך שם בשבת עכ"פ נר אחד, אף שאינו אוכל שם, כדי שלא יכשל בעץ ואבן, מיהו הברכה תברך על הנר שבמקום אכילה, עכ"ל. ועיין ארחות שבת ח"ד לג קב) ועיקר תקנת ההדלקה במקום סעודתו ולכן עליהם יברך, וכדפסק הרמ"א רס"ג י',

וכתבה הגמ' בשבת כה: מאי ותזנח משלום נפשי, אמר ר' אבהו זו הדלקת נר בשבת, ופרש"י שלא היה לו ממה להדליק ובמקום שאין נר אין שלום שהולך ונכשל ואוכל באפילה, וכן בשבת

שעון קיץ

ולכן בשבת כבתה לפני שבת זקוק לה, ולפעמים מברכים גם על הדלקת גוי) וכן הביא הגרמ"מ קארפ בשם מרן הגר"א קוטלר זצוק"ל שילדת תדליק חשמל ותברך. (הלכ' שבת בשבתו עמ' קנ"ג, ושבות יצחק פ"ג)

אבל לכו"ע ניתן לברך על מנורה של פעם עם חוט להט, ובשעת הדחק לגריי"א גם במנורת לד.

וכתב בשש"כ פרק מ"ג ס"ד ובהערה כב: שהגרש"ז אויערבך זצוק"ל העדיף שיברכו על חשמל מפנס עם חוט להט שהזרם כבר צבור בתוכו, משא"כ חשמל שמגיע מגנרטור ומסתמך ע"ז שימשיך לזרום החשמל חשש לברך עליו. ואכן בזמנינו יש גמחי"ם של פנס "חוט להט" עם בטריות (ואסור לטלטלו בשבת דהוי בסיס לדבר האסור) והגר"י זיכרמן שליט"א הורה לברך עליהם לכתחילה בבתי חולים וכד' שאין אפשרות הדלקת נר ממש במקום השינה או האכילה.

אמנם בשו"ת מהרש"ג חלק ג' בנורת להט שכתב שאם היו מברכים להדליק אש, יכלו לברך שזה נקרא אש, אבל כיון שהברכה להדליק נר, חשמל אינו נר וגם לא נחשב "מדליק", והמקילים סברו שכיון שבלשון בני אדם נקרא הדלקה, וגם נקרא נר מהני, ובפרט שבלשון חז"ל נר זה הכלי שבו השמן וגם מנורה כלולה בזה, עיין בשבות יצחק דיני נר שבת פ"ג, ובשש"כ פרק מ"ג ס"ד, ובארחות שבת ח"ד פרק ל"ג סעיף כה, ועיי"ש בהרחבה,

היוצא מהנ"ל שלרוב הפוסקים יוצאים גם בהדלקת החשמל ידי מצוות הדלקת הנרות, ובפרט שהם תוספת על נרות ממש שהדליקה ויש ריבוי אורה, ויש לכוון זאת כשמדליקה החשמל לפני שבת למצוות הדלקת נר שבת ולכתחילה עדיף לכוון ע"ז גם בברכת הדלקת הנרות,

והגרמ"מ קארפ שליט"א העיד בשם מרן הגריי"ש אלישיב ששייב מאד המנהג שהאשה מדליקה נרות בברכה ולאחמ"כ הבעל מדליק הגנרטור והחשמל, שכך גם הבעל שותף במצוות ההדלקה, וגם מקיימים מצוות ההדלקה בכל הבית כדברי המשנ"ב, ולכן יש להדליק החשמל רק לאחר פלג המנחה, וכשמדליקים החשמל לכבוד שבת יחד עם הנרות ומברכים לא משנה מה מדליק קודם. (הלכ' שבת בשבתו פ"ד הערה 29, וכן הגר"י טשזנר בשערי השבת עמ' שצ"ה)

ברכה על חשמל להבדלה ולנר חנוכה

אמנם יש שהתירו גם לברכת נר הבדלה לברך על חוט להט, עיין הר צבי ח"ב קיד בשם הצפנת פענח, והגרש"ע והגר"ח סולביציק ויש חלקו, אמנם בהבדלה בודאי לא ניתן לברך על פלורסנט לד שלנו, שש"כ פס"א סל"ב והערה קה (ויל"ע) איך יסתדר עם השו"ע בסי' רח"צ סעי' ט"ו שלהבדלה צריך אש בלי זכוית המפסיקה, ע"ש).

וכן אמרו שהתירו האגר"מ והגרש"ז אויערבך והגר"י ש אלישיב זצוק"ל בשעת הדחק גם להדליק נרות חנוכה במנורות חשמל שקופות קטנות הדולקות ע"י בטריה, אבל צריך להזהר שיהיה בבטריה שיעור שידלק לכה"פ חצי שעה, וקודם שידליק אותם, יניח אותם על מקומם, ויברך את הברכות כדן, וידליקם, ויאמר 'הנרות הללו', אבל בנורת לד לכו"ע ל"מ שצריך אש ממש דומיא דמנורה.

בלילה שלא יכנס אור מבחוץ ויהנה רק מהנרות שאכן יהנה שאינו נכשל, משא"כ במקום אכילה הוא משום עונג וא"צ,

ובשאלות בבהעלותך כתב שר שבת קודם לקידוש כי בלי נר א"א לאכול ולשתות ויצום ולא יהיה שלום במקום סעודתו, ולכן צריך שיהיו הנרות קרובים אליו ושיאירו למקום הסעודה ושהמדליק יהנה מהם, ולא רק שיראה שיש נרות.. ולכן בחדר אוכל גדול שבקצהו יש נרות, מי שלא יושב סמוך לנרות אינו יכול לברך על הדלקתם, וקיים חשש לברכה לבטלה ושידליק במקום שינה או פנס חשמלי..

וגם שנהנים מהנרות וישנם הרבה נשים שמדליקות באותו מקום שהרמ"א התיר (רסג ט') לברך על תוספת אורה כתב מרן הגר"נ קרליץ זצוק"ל שעדיף שאחת תברך ותפטור חברותיה, (חוט שני ג' ח') וכן בפרוזדור אין לברך על ההדלקה שאין מתעכבים שם, ואינו מקום אכילה ושינה. (ארחות שבת)

וחידש מרן הגריי"ש אלישיב זצוק"ל שכאשר יש אור חשמל חוץ מהנר אין נר שבת קודם לקידוש, וגם אינו קודם רק לנר אחד במקום האכילה משום עונג ולא לשאר הנרות בשאר החדרים רק כדי שלא יכשל, ומשום החיוב הדלקה בשאר החדרים יש לכוון על אור החשמל שם, רואים שלכו"ע מסתמכים על אור החשמל לפחות לגבי שאר החדרים. (שבות יצחק פ"ב, ועיין שמירת שבת ח"ב ריש פרק מ"ג והערה ו')

והתפרסם שרשכבה"ג מרן הגר"ג אדלשטיין זצוק"ל חשש שיתכבה הגנרטור ולכן הדליק 3 נרות בעצמו, בכל חדר בביתו כולל השירותים! ואכן זה הידור, אבל עיקר הדבר שכל החדרים יהיו מוארים כבר כתב המשנ"ב סי' רס"ג סק"ב.

בטעם שמועיל הדלקת מנורה חשמלית שנדלקת לכבוד שבת, ובמקום שאינו יכול להדליק נר ממש ניתן גם לברך.

בראשונים מבואר שצריך להדליק נר לכבוד שבת באופן שיהיה ניכר שההדלקה לכבוד שבת, ולכן נהגו להדליק נרות בשמן או פתילה שבהם ניכר שההדלקה לכבוד שבת, אבל במקום שאין אפשרות להדליק נרות כבתי חולים ובתי מלון שאין אפשרות הדלקה במקום לינה או אכילה, יש לדון אם אפשר לברך על אור החשמל, הבית יצחק והאחייעזר התירו (ח"ד סי' ו') בנורה עם חוט להט, שהחוט מתלהט מהחשמל ונידון כאש וכן התירו מחזה אברהם, מלמד להועיל ועוד, ובפרט שלעניין מלאכה בשבת המחמם גחלת של מתכת בשבת חייב משום מבעיר או מבשל. (שעה"צ שי"ח סק"א, חזו"א סי' נ')

מחלוקת בברכה על מנורת לד

אמנם בזמנינו שתאורת פלורוסנט ו"לד" אינה נידונה כאש יש שחששו לברך (חוט שני ח"ד פ"ג הערה נ"ז)

אבל בשבות יצחק והגרמ"מ קארפ אמרו בשם מרן הגריי"ש אלישיב זצוק"ל שאפשר לקיים מצות הדלקת נר שבת בברכה גם בזמנינו בנורת פלורוסנט שהעיקר שהדליק אור שיאיר בלילה, ודייק כן מהשו"ע רס"ד ומהרמב"ם פ"ב שחייב להיות בביתיהן "נר דלוק בשבת", רואים שהעיקר שלא יהיה בחושך ויהיה פה מואר, ולא תלוי במעשה הדלקה (משא"כ נר חנוכה בעינן אש דומיא דמנורה וכן בעינן "הדלקה" לא מהני ומדויק שבחנוכה מברכים "להדליק נר חנוכה" שהנר הוא המצוה אבל בשבת מברך להדליק "נר של שבת" שהנר הוא רק מכשיר למצוה שיהיה אור

פנינה מוסרית ליל שבת קיצי וליל הסדר... מה לומדים מזה שמכסים את החלות שלא יתביישו:

אשר על כן את שולחן השבת אנו פותחים ברגע מיוחד ומרגש עוד לפני אמירת הקידוש, מכסים את החלות שלא יתביישו! ובזה אנו מבקשים להנציח ולשים לנגד עינינו את המסר הבא: ראה ושים לב ותן את דעתך לדבר זה במשך כל הסעודת שבת שאף אחד מהסובבים לא יתבייש. אם על החלות שהם 'דומם' ואין בהם דעת להקפיד על בזיון, אמרו חכמים להזהר בהן שלא יתביישו, קל וחומר בניך כשתילי זתים סביב לשולחנך ושאר בני משפחתך המקפידים על בזיון ורגישים לכל מילה שלך על אחת כמה וכמה... (כעין לשון רש"י בסו"פ יתרו)

ויש כאלו שמניחים כבר בערב שבת את החלות מכוסות על השולחן הערוך, לרמז לזה שגם בערב שבת יש הרבה מה לעשות בענין זה שלא לצעוק ולא לבייש... וזה רמוז בפסוק: לא תבערו אש בכל מושבותיכם ביום השבת. שכתב הזוה"ק בביאור פסוק זה שלא להבעיר את אש הכעס ביום השבת, (מפי רבי מאיר שוורץ)

מעשה נפלא של מסירות למניעת חילולי שבת בפתח תקוה

ויש להתבונן, כשאנו רואים אנשים שעושים פעולות יוצאות מגדר הרגיל לכבוד שבת קודש אנו צריכים לשאול את עצמנו מה הם יודעים ומרגישים שאולי אנו מפספסים?

וביאר הגר"ש פינקוס זצ"ל, ברור ופשוט לכל, שאם הודיעו לאדם זמן רב מראש על אורח חשוב שצריך להגיע לביקור בביתו, אם בשעה שיבוא האורח הוא ימצא שלא הכינו לכבודו דבר, אפילו אם מאותה שעה יתרוצצו בבהלה לכל עבר, לשכנים ולחנויות ויקנו כל מעדני עולם, הרי זהו עלבון אישי לאורח שלא החשיבו את בואו ולא התכוננו לקראתו. והסיבה היא, כי לא המעדנים היו חסרים לו, שבודאי יכול להשיג כאלו גם לביתו, ובפרט שלבסוף דאגו שלא יחסר דבר. אלא מה ששכחו מהאירוח, שלא זכרו את יום בואו ולא הכינו לכבודו. זהו העלבון.

וכן הוא ממש ענין השבת המיוחדת מכל המצוות בחיוב ההכנה, שההכנה היא אות כבוד והערכה כביכול כלפי האישיות הממשית, א-ל חי וקיים, השכינה הקדושה שבאה בכבודה ובעצמה אלינו אל ביתנו עם כניסת שבת קודש. ונמצא, שאם לא הספיקו להכין את קומקום התה לכבוד שבת, החסרון הוא לא כוס תה או עוגה למצות עונג שבת, משום שהשבת אינה צריכה לזה. אבל בת קול יוצאת ואומרת - 'אם אב אני איה כבודי! שזה עלבון אישי שלא התחשבנו בבואה של השכינה הקדושה.

אם נכנסה שבת ושכחתי לצחצח נעלים, ואני חושב לעצמי, לא נורא, אני מוותר על הכבוד להיות יפה ומצוחצח בשבת זו, הרי זה כהולך לחתונה בנעלים משופשפות... שאין זה רק שהוא נראה כאדם מפוזר ומרושל, אלא הנושא כאן הוא כבוד החתן, שעל זה אין הוא הבעלים למחול.

ויש לדעת, ההכנה לקבלת פני מלך בערב שבת אינה רק גופנית אלא אף נפשית כפי שכתב ב'ראשית חכמה' (שער הקדושה פ"ב אות כ"א) וז"ל: "וכמו שבגשמי מתקן ומקדש המנה יפה לשבת, כן יתקן נפשו שתשרה עליה קדושת שבת". וכן הביא רבינו החפץ חיים (סי' רנ סק"ג): "כתבו הספרים יהרהר בתשובה ויפשפש במעשיו בכל ערב שבת וכו' כי מקבל פני המלך ית"ש ואין נאה לקבלו

שולחן השבת וליל הסדר מהווה את אחד מרגעי השיא הגדולים של העם היהודי במשך כל הדורות, בו מסיבים זקנים עם נערים, גדולים וקטנים, סביב זה השולחן אשר לפני ה', סועדים את ליבם ומאזינים למסרים מאלפים שזורים ברעיונות מפרשת השבוע.

אך יחד עם זאת בשולחן השבת מוטלת על אבי הבית מלאכה לא פשוטה, להלך לרוחו של כל אחד ואחד מהיושבים, לומר מילה טובה, להודות על הכנת המאכלים ועל כל הטירחה, ולהתייחס לכל אמירה.

הרבה פעמים המצב קצת מורכב, גם לדאוג לתת לכל אחד את המאכל הרצוי עליו, גם לשמוע את הסיפורים של הקטנטנים, לעיין בדפי הקשר, לשמוע פרשת שבוע וליתן יחס לגדולים, ותוך כדי גם לקיים בעצמו מצות עונג שבת...

לפעמים נוצר מצב קצת לחוץ ויש להזהר שבעתיים לשמור על קורת רוח ולא לגעור או להשמיע אמירה מביישת לאחד המסובים.

מעשה נפלא מהג"ר מנחם צבי ברלין שליט"א ר"י רבינו חיים עוזר, לפני הרבה שנים עיריית פתח תקוה החליטה לפתוח את בתי הקולנוע בשבת, ומיד החלו הפגנות של יראי ה' בכל שבת, אמנם שום דבר לא עזר.

היה יהודי יקר בפתח תקוה בשם הרב בייפוס זצ"ל. והוא שימש כרב בית הכנסת 'מקור חיים'. הוא לא זכה לילדים וסמוך לפטירתו, כאשר כבר שכב בבית חולים אמר לאחיינו 'איפה הכרטיסים שקניתי לקולנוע?!' וזה היה פלא, יהודי צדיק, סמוך לפטירתו, על מה הוא חושב? על כרטיסים לקולנוע? האחיין התחיל לבכות... כי איך יתכן שאדם שידע שמחר הולך למות מבקש כרטיסים לקולנוע.

והרב בייפוס זצ"ל נפטר יום לאחר מכן ואחיו ישב שבעה בביתו של הנפטר בפתח תקוה. ושם באו וסיפרו את הסיפור האמיתי: לגאון רבי ברוך שמעון סלומון זצ"ל רבה של פתח תקוה היה ויכוח עם הרב בייפוס זצ"ל. כאשר בזמן שפתחו את הקולנוע בשבת ראה הרב בייפוס שלא עזרו כל ההפגנות לסגירתו ולכן הוא היה ניגש בכל יום חמישי לקולנוע והיה קונה את כל חמש מאות הכרטיסים של הקולנוע בעלות עצומה של תשעת אלפים ושבע מאות שקל!

אמר לו הגרב"ש סלומון רבה של פ"ת וכי יתכן שכל שבוע ידביקו מודעות נגד השבת ואתה תפרנס אותם בכזה סכום גדול?! נראה שלא עשית כדן. אמנם ר' ברוך שמעון זצ"ל שהיה אדם גדול החליט ליסוע ולשאול את הסטייפלער זצוק"ל, וכך נסעו ושאלו על הדבר. ואמר לו הסטייפלער, 'שישמור את הכרטיסים האלו, הם יכניסו אותך ישר לגן עדן...!'. כעת התברר שזו הסיבה בגללה ביקש בבית החולים את כרטיסי הקולנוע, הנפטר הרגיש שקיצו קרב וביקש את הכרטיסים שהובטחו לו שיכניסוהו לגן עדן!

מורי ורבותי, כולנו משומרי שבת ומכבדיה, הבה ונשאל את עצמינו האם פעם חשבנו להשקיע בכבוד השבת סכום כזה שאין אנו נהנים ממנו באופן ישיר? ראו ולימדו עד היכן מגיע הרגש לכבוד השבת.

שמעתי סיפור נפלא מהרב מאיר צימרוט. לפני כמה שנים מטוס מלזי שהמריא לסין נעלמו עקבותיו ממסכי המכ"ם. חיפושים רבים לא העלו תוצאות. והמטוס, עם מאתים וארבעים הנוסעים, נעלם כאילו בלעה אותו האדמה. ביומיים הראשונים עלה חשש שאחד מנוסעי המטוס היה ישראלי.

לבסוף התברר שאותו ישראלי, אכן היה אמור לטוס בטיסה הזאת, אמנם מעשה שהיה כך היה: אותו ישראלי הלך לקנות כרטיס טיסה אצל סוכן נסיעות במלזיה. ולפי השם זיהה הסוכן שהוא יהודי, וסיפר לו שגם הוא יהודי. שני היהודים התחבקו והחלו לספר סיפורים זה לזה.

בתוך הדברים שאל הסוכן: "למתי אתה רוצה את הכרטיס?" "לטיסה שתצא בלילה", השיב. "היום יום שישי. הלילה הוא ליל שבת. אתה מעוניין לטוס בשבת?", התפלא הסוכן. "כן, אין לי בעיה עם זה. אני לא דתי".

"סלח לי! עד כאן!", אמר לו הסוכן. "אני יהודי, ואני לא מוכר כרטיס ליהודי לטוס בליל שבת". "מה זה עסקך מתי אני נוסע?", התעקש הנוסע. "אתה תעשה את העבודה שלך, ותמכור כרטיס!". "אני לא מוכר! אם אתה רוצה, יש עוד סוכני נסיעות במלזיה". משנוכח לראות שהוא לא ימכור לו בשום פנים ואופן, פנה לסוכן אחר, גוי, ורכש כרטיס. הגיע הביתה והחל לארוז את המזוודות. הטיסה נועדה לשעה שתיים בלילה.

דא עקא, במשך כל הזמן הזה לא הפסיקו מחשבות לנקר במוחו, על הסוכן היהודי שהסכים להפסיד כסף בשביל השבת. הוא הרי מרוויח פרמיה על כל כרטיס שמוכר, ולא זו בלבד, אלא אם יוודע למעסיק שלו על כך שסירב למכור כרטיס, הוא עלול לפטרו מהעבודה. הוא מוכן להסתכן ולאבד את פרנסתו בשביל דבר כזה שנקרא שבת, ואילו אני משלם כסף כדי לחלל שבת? המחשבות לא הרפו ממנו, עד שהחליט: אני לא ארמוס את הערכים של סוכן הנסיעות! אם אסע בשבת הריני דורך על הערכים שלו!

הנוסע הישראלי החליט לכבד את רגשותיו של הסוכן וכך למרות שהסוכן לא רואה ולא יודע. ברגע של התעלות החליט: אני לא נוסע! ומשום שפחד שיתחרט - קרע לגזרים את כרטיס הטיסה. למחרת בבוקר התפרסמו החדשות בכל העולם: המטוס נעלם! חייו ניצלו! ביומיים הראשונים חששו במדינה שהוא היה בין הנוסעים בטיסה זו, וחששו לחייו.

ביום ראשון היו משרדי סוכני הנסיעות סגורים. ביום שני הוא הגיע לסוכן הנסיעות ואמר לו בהתרגשות: "הצלת את חיי! בסופו של דבר לא טסתי בטיסה הזאת! ולמה? את האמת אני יאמר לך: לא משום שכיבדתי את השבת, אלא משום שכיבדתי את הרגשות שלך!".

"אבל", הוסיף ואמר, "את השבת הבאה אני רוצה לשמור, כי רוצה אני לכבד את השבת! השבת הצילה אותי ואני מעוניין לכבד אותה! עכשיו אני מבקש ממך שתסביר לי מה זו שבת, ולמה צריך לכבדה".

כשהוא לבוש בבלויי הסחבות של חלאת העוונות.

והנה, פשוט שבבית ששם נמצא המלך נזהרים מאוד שלא תהיה מריבה וצעקה וכן כתב ה'חפץ חיים' (סי' רס"ב סק"ט) "בזוהר ומקובלים הזהירו מאד שלא יהיה שום מחלוקת בשבת חס ושלוש ובפרט בין איש לאשתו. ובא"ר (סימן רמב סק"א) מביא דברי הזהר"ק (בתיקונים תיקון מ"ח) "אשרי מי ששומר דירתו, שהיא הלב, בשביל שבת שלא יתקרב לשם עצבות וכעס, שהיא אש הגהינום.

נמצא, ששבת קודש היא יום מרומם ומקודש שאפשר לחוש בו בהשראת השכינה. המציאות של שבת היא קרבת אלוקים שבוה מתגלמת נקודת הקשר שבין היהודי להשם יתברך. ולכן על האדם להכין את עצמו כראוי לקראתה, ליצוק אל תוכה תוכן רוחני גדוש כדי להרגיש, לספוג ולזכות במעלותיה הגדולות, ולנצלה עד תום להתעלות מיוחדת בעבודת השם. (חוברת לקראת שבת)

כבוד השבת בכל מצב

סיפר הרב צורן על הרה"ח רבי דוד לייב שוורץ זצ"ל, איש הצדקה והחסד הידוע. ר' דוד-לייב עבר את כל אימי השואה ומוראותיה, אבל לכל אורך הדרך הקשה והמיוסרת הפגין אמיצות-רוח יהודית בכל העניינים, ובמיוחד בשמירה קפדנית על כל דיני שבת.

ר' דוד לייב הגיע פעם למחנה קשה במיוחד, שמפקדיו הציקו ליהודים בצורה נפרזת. היה זה לקראת סוף השבוע. והנה, בשעות אחר הצהריים של יום ששי נקראים כל היהודים להגיע למרכז המחנה, שם יחלקו לכל אחד... כיכר לחם שלם! האומללים לא האמינו למשמע אוזנם, אבל בהגיעם לשם ראו שאכן מחלקים כיכר שלם לכל יהודי.

העילה לחלוקה המוזרה היתה נעוצה בהודעה שהגיעה מאוחר יותר, ולפיה למחרת בבוקר יוצאים כל יושבי המחנה למסע רגלי מפרך בן 3 ימים, וכיכר הלחם מיועד לכל המסע...

למרות שליל השבת כבר היה בפתח, איש לא רצה לנגוע בכיכר הלחם, והכל העדיפו לשמור את המזון לימי המסע המפרך. רק ר' דוד-לייב שמח על כך שניתנה לו הזדמנות לכבד את השבת ולענגה ולקיים מצות סעודות שבת, הוא אכל ושבע כדבעי מכיכר הלחם שקיבל. כך בסעודת ליל שבת וכך בסעודת היום, ואף השאיר לו כזית לסעודה שלישית.

והנה, בצהרי יום השבת הכריזו לפתע הגרמנים שתוכנית המסע מתבטלת, והם דורשים מכל מי שקיבל את הלחם, ולא אָכְלוּ עדיין, להשיבו מיידית למפקדת המחנה... רק לדוד לייב שוורץ שכבר אכל מהלחם, לא היה מה להחזיר... הוא כבר ניצל את הלחם לסעודות השבת. ר' דוד לייב הרגיש שאין הוא יכול למעט בעונג שבת וכבודה אפילו במחיר של צעדת רעב...

וזהו מה שהשיב הגר"ח סולובייצ'יק לבנו הגרי"ז, שמצוות האמונה מתחילה במקום בו מסתיים ההגיון. אם היה ר' דוד לייב סומך על שיכלו והגיונו, הוא לא היה אוכל מכיכר הלחם כלל. ואכן, בזכות כוחה של האמונה התמימה שפיעמה בו, החזיק הצדיק הזה מעמד לכל אורך הדרך והקב"ה היה בעזרו.